

СЕКЦІЯ 7 ІСТОРИЧНА НАУКА ПЕРЕД ВИКЛИКАМИ ХХІ СТ.

Кубов Мирослав

Донецький Національний Університет імені Василя Стуса

ПОГЛЯД СУЧАСНИХ ДОСЛІДНИКІВ НА УКРАЇНСЬКУ РЕВОЛЮЦІЮ 1917–1921 РР.

Ключові слова: українська революція, сучасна наука, історіографія.

Keywords: Ukrainian revolution, modern science, historiography.

Тема Української національно-демократичної революції користується чималою популярністю як у масовій українській культурі, так і в наукових колах. Чимало було студіювань на цю тему крізь роки з моменту закінчення революційних змагань. Важливо окреслити сьогоднішній стан речей у вивченні цього періоду, які теми нині вивчаються. Це дійсно важливо для того аби зрозуміти: 1) що вже детально досліджено, а які питання не отримали належної уваги; 2) окреслити, які саме теми вивчення нині є пріоритетними для вітчизняних авторів, аби зрозуміти: в якому векторі ми розвиваємось, які теми залишаються актуальними.

Варто згадати сучасних авторів, що робили подібні огляди історіографії. Наприклад, Бейкер Марк – історик з Торонто, досліджував те, як нинішня українська історіографія розкриває цей період, окреслив коло актуальних проблем, а також запропонував шлях їх розв'язання [1]. Також варто згадати роботу В. Верстюка, який дослідив, як Українську революцію висвітлювати у політиці національної пам'яті, яка станом на момент публікації роботи (2010) ще активно розвивалась та формувала власні постулати [4].

Спочатку варто розглянути, як сучасні історики вивчають буремну та постійно змінну соціальну складову періоду Української революції. Чималу роль в тогочасній, ще доволі аграрній Україні, відіграло селянство, тому історики намагаються комплексно підійти до цього питання. Наприклад, В. Лозовий вивчив питання свідомості селян та спробував зазирнути у їхній світогляд [8]. Водночас С. Корновенко дослідив загалом феномен селянства та те, як воно впливало на тодішній устрій, політику тощо [9]. Іншу ж частину суспільства – інтелігенцію, розкрив у своїй монографії В. Шейко. У цій науковій праці він показав роль та вплив на події революції цієї ланки українського народу [10]. Ще один складник, який був присутній у житті тогочасного українського суспільства – проблемні взаємини з єврейським населенням, зокрема питання погромів аналізувала Т. П. Макаренко. Вона розкривала причини, масштаби погромів та ставлення суспільства до зазначеного явища [13].

Далі варто проаналізувати, як зараз розглядають питання культури доби революції, оскільки тоді було зроблено чимало кроків щодо відновлення та створення нового культурного пласту. Л. Д. Березівська досліджувала те, як раніше намагались проводити патріотичне виховання та формувати нову українську генерацію [2]. Окрім виховання, уряд також намагався розвивати рідну мову; О. М. Данилевська аналізувала те, як готували зміни та нововведення у розвиток мовної політики [3].

Ще одна праця, яку варто згадати – робота Д. А. Буравченка, який також присвячував свої дослідження темі культурного розвитку, а також розглядав, як громадська ініціатива та небайдужість багатьох осіб давали змогу розвивати цю важливу частину нашого національного коду [6]. Незважаючи на значну кількість праць з історії культури, їх перелік все ж поступається чисельності праць із питань державотворення в добу УНР і Гетьманату.

І останнє, одне з найважливіших питань: державницька та військова справа у той період. Дуже активно нині розглядають юридичну складову тогочасної держави. Я. Романюк та І. Іванченко вивчили, як формувалася судова система упродовж довгих років та які зміни вона проходила [12]. І. Заріцька дослідила те, як крізь режими, як-от УНР чи Гетьманат, змінювалося земельне законодавство [7]. В. Гончаренко вивчав, як діяли та існували законодавчі органи за часів революції [5]. Важливу роль в державі завжди відігравало військо, тому цій темі теж присвячений великий масив наукових праць, зокрема чудовим прикладом є дослідження Ю. С. Митрофаненка, який студіював доволі складний феномен Отаманщини, коли і як вона з'явилася, існувала та який вплив на хід подій мала [11].

Отже, усі вищезазначені праці – це лише незначна кількість наукового матеріалу, який вже існує, однак розмаїття тем чітко відображає тенденції у сучасній науковій спільноті щодо вивчення питання Української революції 1917–1921 рр. Через державницький апарат тогочасних режимів, який не сприяв глибинним студіюванням, існує незліченна кількість потенційного матеріалу, який ще можна розкрити під іншим поглядом, створюючи нові, наукові відкриття. Важливим вектором для подальших студіювань є епістемологія, що вимагає нових досліджень із нових незаангажованих позицій.

Джерела та література

1. Бейкер М. Погляд одного історика на розвиток сучасної історіографії української революції 1917–1920 рр. *Ukraine Moderna*. 2005. Т. 9. 69 с.
2. Березівська Л. Д. Ідея національно-патріотичного виховання школярів у добу Української революції: за матеріалами журналу «Вільна українська школа» (1917–1920). *Рідна школа*. 2016. С. 57–62.
3. Буравченко Д. А. Культурно-мистецьке відродження в часи Української революції: місце і роль громадської ініціативи (1917–1920 рр.): дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Київ, 2011. 224 с.
4. Верстюк В., Скальський В. Українська революція 1917–1921 рр. у політиці формування національної пам'яті в 2007–2010 рр. *Проблеми вивчення історії Української революції 1917–1921 рр.* 2011. Вип. 6. С. 7–31.
5. Гончаренко В. Законодавчі органи в Україні за часів Української революції 1917–1921 рр. *Право України*. 2017. № 3. С. 32–39.
6. Данилевська О. М. Українські мовознавці як фундатори корпусної мовної політики за доби української революції 1917–1920 рр. *Українська мова*. 2019. С. 53–64.
7. Заріцька І. М. Особливості земельного законодавства владних режимів доби Української революції (1917–1921 рр.) *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Право*. 2012. Вип. 173(3). С. 16–20.

8. Корновенко С. В. Українська революція 1917–1921 рр.: селянський фактор. *Український селянин*. 2014. Т. 14. С. 142–146.

9. Лозовий В. С. Селянська правосвідомість у добу Української революції (1917–1921 рр.): монографія. Кам'янець-Подільський: Абетка-НОВА, 2005. 204 с.

10. Макаренко Т. П. Єврейські погроми в добу Української революції. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2013. Т. 35. С. 116–119.

11. Митрофаненко Ю. С. Отаманщина як суспільний феномен української революції періоду Директорії 1918–1919 рр.: автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. іст. наук: спец. 07.00.01. Дніпропетровськ, 2011. 20 с.

12. Романюк Я., Іванченко І. Іменем України: становлення судової влади у період Української революції 1917–1921 рр. *Право України*. 2017. № 3. С. 9–31.

13. Шейко В. М. Інтелігенція і влада в часи Української революції 1917–1921 рр.: монографія. Харків: ХДАК, 2011. 363 с.

Шалашний Леонід

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

**НОРМАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ВПРОВАДЖЕННІ
«ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИМІРУ» В ІСТОРИЧНІЙ ОСВІТІ:
АНАЛІЗ ДОКУМЕНТІВ, УХВАЛЕНИХ РАДОЮ ЄВРОПИ В 1980-Х РР.**

Ключові слова: викладання історії, деідеологізація, Рада Європи, багато-перспективність, європейський вимір освіти.

Key words: history teaching, de-ideologization, Council of Europe, multiperspectivity, European dimension of education.

Геополітичні перетворення, що відбувались в Європі упродовж 1980–1990-х рр., привели до формування нових соціокультурних просторів, а також нового покоління європейців. Перед викладачем історії в цей час, з-поміж інших завдань, виникає потреба – «сформувані» нові підходи до історичної пам'яті та бачення власного місця в загальноєвропейському контексті у молоді. Нині це є дійсно дуже актуальне питання, адже ці підходи у майбутньому стануть світоглядом молоді, яка згодом буде ядром керівних посад, як в приватних установах, так і багатьох державних; лідерами держав та впливовими функціонерами в міжнародних організаціях.

Світ ХХІ ст. ставить перед викладачем зовсім нові виклики, зокрема, боротьба із засиллям дезінформації, маніпулятивними повідомленнями, а також, спробами підважити систему загальноєвропейських цінностей. І саме формування міцної нормативної бази в 1980–1990-ті рр. стало запорукою збереження демократичних принципів на континенті та досі є стабілізуючим фактором в сучасному, мінливому інформаційному просторі, а також засобом визначення системи координат у поглядах усіх учасників навчального процесу.